בס״ד

יסודות אמונת השי״ת

רמב״ן - סוף פרשת בא

דברי היסוד של הרמב״ן ז״ל - כלל בטעם מצוות רבות:

וז״ל: עתה אומר לך כלל בטעם מצוות רבות:

מעת היות עבודת אלילים בעולם, החלו הדעות להשתבש באמונה.

שלושה דרכי כפירה

מהם כופרים בעיקר ואומרים:

א. שהעולם קדמון - ״**כחשו בה׳ ויאמרו לא הוא**״ (ירמיהו ה, יב).

ב. ומהם מכחישים בידיעתו הפרטית ואומרים: ״**איכה ידע א-ל ויש דעה בעליון**״ (תהלים עג, יא).

ג. ומהם שיודו בידיעה ומכחישים בהשגחה פרטית, ויעשו אדם כדגי הים (ע״פ חבקוק א, יד) שאין בהם שכר ועונש. ואומרים: ״**עזב ה׳ את הארץ**״ (יחזקאל ח, יב).

תכלית המופתים – שיש אלו-ה לעולם

וכאשר ירצה א-להים בעֵדה או ביחיד, ויעשה עמהם מופת בשינוי מנהגו של עולם וטבעו, יתברר לכל, ביטול הדעות האלה כולם. כי המופת הנפלא מורה שיש לעולם א-לוה, א. **שבראו** ב. **ויודעו,** ג. **ומשגיח עליו** ד. **והוא כל יכול.**

אמיתות הנבואה

וכאשר המופת ההוא נגזר תחילה מפי נביא, יתברר עוד ממנו:

ה. **אמיתת הנבואה**, כי ידבר א-להים את האדם ויגלה סודו אל עבדיו הנביאים (ע״פ עמוס ג, ז)

ו. **ותתקיים עם זה התורה כולה**.

ולכן יאמר הכתוב במופתים: (=בעשרת המכות - פר׳ וארא)

א. [לפני מכת ערוב - והפליתי ביום ההוא את ארץ גושן אשר עמי עומד עליה לבלתי היות שם ערוב] **למען תדע כי אני ה׳ בקרב הארץ** (שמות ח, יח) - להורות על **ההשגחה,** כי לא עזב אותה למקרים כדעתם.

ב. ואמר [לאחר מכת ברד - הקולות יחדלון והברד לא יהיה עוד] **למען תדע כי לה׳ הארץ** (שם ט, כט) - להורות על **החידוש**, כי הם שלו, שבראם מאין.

ג. ואמר [לאחר מכת שחין – כי בפעם הזאת אני שולח את כל מגפותי (-היא מכת בכורות) אל לבך ובעבדיך ובעמך] **בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ** (שם ט, יד) - להורות על **היכולת,** שהוא שליט בכל, אין מעכב בעדו.

כי בכל זה היו המצרים מכחישים או מסתפקים. אם כן, **האותות והמופתים הגדולים, עדים נאמנים באמונת הבורא ובתורה כולה.**

תכלית זכרון מופתי מצרים - להכחיש כפירה בכל הדורות

ובעבור כי הקב״ה לא יעשה אות ומופת בכל דור לעיני כל רשע וכופר. לכן צוה אותנו: שנעשה **תמיד** זכרון ואות לאשר ראו עינינו, ונעתיק הדבר אל בנינו ובנינו לבניהם, ובניהם לדור אחרון.

והחמיר מאד בדבר הזה, שחייב כרת באכילת חמץ ובעזיבת (קרבן) הפסח. והצריך שנכתוב - כל מה שראינו באמת ובאותות ובמופתים - על ידינו ועל בין עינינו (תפילין), ולכתוב אותו על פתחי הבתים (מזוזות), ושנזכיר זה בפינו בבוקר ובערב, כמו שאמרו (ברכות כא:) ״אמת ויציב -דאורייתא, ממה שכתוב (דברים טז, ג) ״למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך״. ושנעשה סוכה כל שנה ועוד כהנה מצוות רבות **זכר ליציאת מצרים**.

והכל, להיות לנו **בכל הדורות** עדות למופתים שלא ישכחו. ולא יהיה פתחון פה לכופר להכחיש **אמונת הא-להים.**

כי הקונה מזוזה בזוז אחד וקבעה בפתחו ונתכוון בענינה, כבר הודה: **א.** בחידוש העולם, **ב.** ובידיעת הבורא **ג.** והשגחתו, **ד.** וגם בנבואה, **ה.** והאמין בכל פינות התורה. **ו.** מלבד שהודה שחסד הבורא גדול מאד על עושי רצונו, שהוציאנו מעבדות לחירות. וכבוד גדול [הוא זה] לזכות אבותיהם החפצים ביראת שמו.

תכלית בריאת האדם

ולפיכך אמרו (אבות ב, א): ״הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה״ שכולם חמודות וחביבות מאוד, שבכל שעה אדם מודה בהן לא-לקיו.

וכוונת כל המצוות: שנאמין בא-לקינו ונודה לו שהוא בראנו, והיא כוונת היצירה. שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה (=בריאת האדם), ואין לעליון בתחתונים חפץ מלבד זה - **שידע האדם ויודה לא-לקיו שבראו**.

ענין התפילה

וכוונת רוממות הקול בתפילה, וכוונת בתי כנסת, וזכות תפילת הרבים, זהו שיהיה לבני אדם מקום שם יתקבצו ויודו לא-ל שבראם והמציאם, ויפרסמו זה ויאמרו לפניו: **בריותך אנחנו**. וזו כוונתם במה שאמרו ז״ל (ירושלמי תענית ב, א ילקו״ש יונה ג, תקנ): ״ויקראו אל אלקים בחזקה״ (יונה ג, ח) מכאן אתה למד שהתפילה צריכה קול, חציפה נצח לבישא.

יסוד האמונה בה׳

ומן הנסים הגדולים והמפורסמים, אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כולה. שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו, עד שיאמין שכל דברינו ומקרינו שכולם נסים, אין בהם טבע ומנהגו של עולם - בין ברבים בין ביחיד - אלא אם יעשה המצוה יצליחנו שכרו ואם יעבור עליהם יכריתנו עונשו, הכל בגזירת עליון.

לעילוי נשמת

הרה״ח ר׳ דוב ב״ר שלמה יוסף ז״ל

הרה״ח ר׳ ברוך ב״ר יעקב ז״ל

תנצב״ה